

„A tak jsme šli na ty vosy...“

... a byli jsme tři. A když jsme šli, tak jsme potkali Zilvara z chudobince a ptal se nás, kam jdeme...

Nakonec, jak známo, jich bylo pět. Jejich jednoduchá rozhodnutí typu „tak jo“ nebo „to je to nejmenší“ jim přinášela neméně jednoduché a jasné životní životní zkušenosti: že vosy nejsou tak hloupé, že Bejval Antonín je trouba a Čeněk Jirsák že jest Krakonoš (protože hned za tři dny po dobrodružné výpravě vede mravokárnou řeč o tom, že nám by taktéž nebylo milé, kdyby nám uličníci čudili pod nos) a Otakárek ať jde do háje, když bohatí lidi nesmějí jít žebrať, a tak by to ještě mohl ostatním zkazit („Tak co má z toho bohatství?“), že za přivřenými víčky se dělají duhové balonky a že vymyslet pomstu na Rampepurdu vyžaduje silné přemýšlení - „jelikož jsem jí už všechny pomsty udělal a ona je znala“...

Foto Vilém Hrdlička

Když jsem četla příběh z knížky **Karla Poláčka „Bylo nás pět“** jako školačka poprvé, byla jsem rozhodně na straně utiskovaných vos (a tím pádem i rozzlobených rodičů), ale na Pétu a jeho kamarády jsem se přes to všechno nezlobila. Moc se mi líbilo, jak je vyprávění vtipně podané a jak se rozhádaní kluci vždycky uměli zase rychle usmířit. Dívčí romány mě nelákaly, zato klukovských jsem přečetla spoustu a zrovna ten Poláček jsem znala skoro zpaměti. To se pak ještě umocnilo tím, že jsme úryvky z něj pak po letech často poslouchali s našimi dětmi z magnetofonu. Předčítal je František Filipovský a moc nás potěšilo, když se v novodobém televizním seriálu „Bylo nás pět“ (viz [zde](#)) objevil mezi jinými výbornými herci i on, ačkoliv v té době už nebyl naživu – tvůrci to vymysleli tak, že umístili na stěnu jeho portrét, jako by to byl někdo z rodinných předků. Hned se nám vybavil jeho hlas:

„Počkej, ty moulo, až nebudu po sv. zpovědi, tak ti rozbiju frňák.“ My však nedbali na tu hloupou řeč, ale seděli jsme v hospodě a mluvili řeči. „Víte co,“ pravil Éda Kemlink, „já jsem starosta.“ Bejval Antonín se usmál a odvětil: „Starosta jsem já.“

Co si má člověk pomyslet, když ví, že Karel Poláček psal svoje úsměvné vzpomínky v těžké době za války, těsně před svým odchodem do Terezína? Co asi tušil o své budoucnosti? Dnes (16. 6. 2016) hlásili ráno v rozhlase, že pražské Židovské muzeum získalo darem od paní Zuzany Bílkové několik unikátních snímků, dopisů a jiných vzácných dokumentů připomínajících právě toto období v Poláčkově životě – viz [zde](#) a [zde](#). Na fotkách vidíme přátelské tváře, fenku Mydlinku (jezevčici, které mohli klidně říkat i Pajda, tak jako pejskovi Édy Kemlinka), osobní dopisy a doklady člověka, který brzy na to přišel i s dalšími svými blízkými zbytečně o život. Bylo mu 52 let. Ještě kratší čas (33 let) byl vyměřen autorovi slavné „**Knoflíkové války**“. Byl jím **Louis Pergaud** a zahynul v roce 1915 v lazaretu v německém zajetí, když přiletěli francouzští letci a svrhli na nepřátele bomby – na Němce i na všechny, kdo zde byli. Větší štěstí měl německý žurnalista Ehm Welk (1884-1966), který také psal o klukovském zápolení a dalších jejich starostech a radostech, a to v knížkách „**Kummerovští pohané**“ (1937) a „**Kummerovští spravedliví**“ (1943). Žil relativně klidně, i přesto, že nešel pohodlnou cestou mlčení a přikyvování a vysloužil si různé tresty včetně zákazu publikování (a právě v té době, i přes zákaz, vznikly jeho „apolitické“ knížky o dětství, ačkoliv ani ty nebyly tak úplně neutrální). Dnes jsou v knihovnách už těžko k sehnání, ale v antikvariátech se občas objeví a rozhodně je můžu doporučit. Stejně tak pokládám za velice dobré i mnohé další autory píšící klukovské historie a o některých z nich jsem se během času v Kompostu už zmiňovala.

Koho z nich mám obzvlášť ráda, to je **Arthur Ransome** (1884-1967) a všechny jeho knížky o Vlaštovkách, Amazonkách a jejich kamarádech. Poslední z těch, které stačil dokončit (tj. dvanáctá) má navíc vysloveně

ochranářské téma. Jmenuje se „**Velká severní?**“ a týká se potáplice lední (která je v Anglii označovaná také jako velká severní). Přirozená dětská snaha uplatnit se a zažít něco zajímavého se v tomhle případě napřela do pozorování ptactva a utajení hnízda, po němž pásl sběratel vajec vzácných druhů.

Podobně jako např. v knížkách Jaroslava Foglara je v příbězích Vlaštovek a Amazonek dětská bojovnost přetavena do přátelských potyček plných humoru a dobré nálady, do osvojování různých dovedností, objevování, do pomoci dospělým v jejich práci... což mi připadá jako opravdu dobrá cesta, a zatímco u foglarovek je mi proti mysli to, že některé z nich jsou hodně elitářské, v ransomovkách se děti proti jiným nijak nevymezují a hledí si svého. V jejich časech měly ještě příležitost vidět na každém kroku skutečné dovednosti (řízení plachetnice, vaření na ohni, obsluhu milíře apod.), a tak byly ve výhodě proti mládeži vyrůstající ve světě automatů, v kterém se pracovní zkušenosti nedají tak snadno okoukat. Tatínek s motorovou sekačkou nebo pilou je sice pro potomky také velkým vzorem, ale s ručními činnostmi se to porovnat nedá. Pamatujeme na to například v našem kroužku MOPíků a máme radost, že na zahrádkách spřátelených rodin (kam býváme zváni) se toho hodně dělá ještě „postaru“. Zabývají se tím i psychologové a volají po využívání všech aspoň trochu přijatelných možností, jak nenarušovat dětem jejich vrozenou zvědavost a nechat je, aby si objevovaly svět, získávaly vlastní zkušenosti a dospělé si volaly na pomoc podle svého uvážení, až když si vyzkouší všechno po svém. Jedním z takových autorů byl např. **John Holt**, jehož knížky „**Proč děti neprospívají?**“ a „**Jak se děti učí?**“ jsou plné pozoruhodných příkladů z praxe a máme je ve fondu i u nás ve Šmidingerově knihovně.

Myslím si, že v dnešním světě, v kterém už je na naší Zemi v přetlačování o místo málo možností k ústupu jak pro lidi, tak pro zvířata, se větším dobrodružstvím než lov a boj stává hledání cest, jak se porovnat po dobrém. Není to nijak nová myšlenka (viz např. [zde](#)) – v každém období novodobých dějin se našel někdo, kdo ji rozvíjel, a právě ransomovky jsou příkladem knížek, jejichž autor šel touto cestou. Zároveň se v nich už před mnoha lety hodně psalo o přírodě, o tom, že je nutné ji chránit a že ani děti nejsou příliš malé na to, aby se v tom mohly uplatnit.

A.H.

Odkazy v textu:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Bylo_n%C3%A1s_p%C4%9Bt_\(seri%C3%A1l\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Bylo_n%C3%A1s_p%C4%9Bt_(seri%C3%A1l))

<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zidovske-muzeum-ziskalo-snimky-a-dopisy-karla-polacka/1361775>

http://ca.jewishmuseum.cz/index.php/Detail/Collection/Show/collection_id/28472

http://www.csop-strakonice.net/obsah/kompost/201606/2016_06_Kompost_citaty_4.pdf